

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE

Między nami jest chemia!

czyli

co i jak

nas TRWA?

praktyczny poradnik

MIĘDZY NAMI JEST CHEMIA

czyli co i jak nas truje?

Czy wiesz, że nawet podczas najbardziej niewinnych zakupów, wraz z załozonami do mieszkania czy zabawką dla dziecka, do swojego najbliższego otoczenia możesz wnosić niebezpieczną chemię? A nieodpowiednio wybrane mydło, czy pasta do zębów, mogą narażać twoje zdrowie? Choć konsekwencje kontaktu z niektórymi substancjami mogą być dla naszego zdrowia bardzo poważne, na opakowaniach często brakuje odpowiednich ostrzeżeń. Co więc my sami powinniśmy wiedzieć?

Fot. Ryan Quintal on Unsplash

TYCH SUBSTANCJI UNIKAJ

Fot. Mikael Seegen on Unsplash

Problemem są tzw. **substancje wzbudzające szczególnie duże obawy** (SVHC – Substances of Very High Concern), które mogą zaburzać gospodarkę hormonalną, powodować bezpłodność czy sprzyjać rozwojowi choroby nowotworowej. Są one także szkodliwe dla środowiska, zatruwając gleby, powietrze, wody gruntowe, rzeki i oceany. Zanieczyszczone środowisko wpływa na nasze warunki życia, pogłębia zmiany klimatu i powoduje migracje. Co jeszcze warto o nich wiedzieć i na jakie inne substancje powinniśmy uważać?

FTALANY

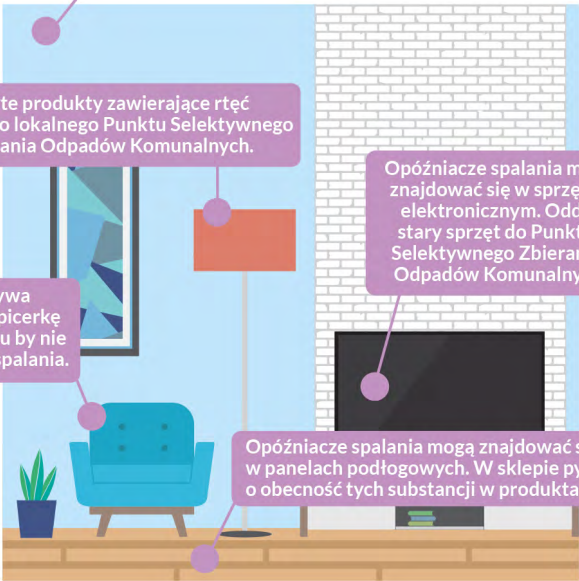
Ftalany znajdziemy głównie w zabawkach, kosmetykach, wykładzinach i dywanach, zastłonach, farbach, klejach, opakowaniach foliowych, narzędziach medycznych, czy akcesoriach sportowych. Generalnie, często są używane jako tzw. plastyfikatory, czyli substancje służące do zmiękczenia materiałów plastikowych. Dzięki nim przedmioty zyskują na swojej trwałości, ale nasze zdrowie może przejść proces odwrotny. Wszystko dlatego, że ich połączenie z tworzywem nie jest stałe. Oznacza to, że z czasem ftalany przenikają do produktów, z którymi mają styczność. Także do powietrza, które wdychamy. Oprócz alergii i astmy, mogą rozstrajać gospodarkę hormonalną, powodować bezpłodność, napady agresji i problemy z koncentracją. Stosowanie ftalanów przy produkcji zabawek i artykułów pielęgnacyjnych dla dzieci i niemowląt od 2005 roku w Unii Europejskiej jest zakazane, niestety nadal się ich używa. Badania UOKiK z grudnia 2019 r., podczas których przetestowano 546 zabawek dowiodły, że w niemal 6% z nich znajdowały się ftalany w ilości znacznie przekraczającej normy.

OPÓŹNIACZE SPALANIA

Opóźniacze spalania stosuje się jako dodatki do tworzyw sztucznych w celu zmniejszenia ich palności. W związku z podejrzeniem o rakotwórczość, wywoływanie chorób układu immunologicznego i nerwowego oraz negatywny wpływ na płodność, polichlorowane bifenyle (PCB) włączono do tzw. „parszywej dwunastki”, czyli grupy substancji zakazanych w produkcji. Niestety, nadal są w użyciu. Mało tego! Po wprowadzeniu ograniczeń w użyciu PCB, substancję zastąpiono polibromowanymi difenyloteterami, czyli PBDE, które również nie są bezpieczne. Mogą negatywnie wpływać na układ nerwowy, hormonalny i immunologiczny, prowadzić do zaburzeń rozwojowych u dzieci oraz podwyższonego ryzyka zachorowania na raka. Dlatego, zgodnie z rozporządzeniem Komisji Europejskiej z 2010 roku, ich zawartość jest ściśle ograniczona, jednak w naszym otoczeniu wciąż znajdują się rzeczy wyprodukowane przed tym zastrzeżeniem.

RTEĆ

Rteć to jeden z najbardziej toksycznych pierwiastków, który po dostaniu się do organizmu może powodować poważne problemy neurologiczne oraz choroby nowotworowe. Choć Unia Europejska wdrożyła przepisy ograniczające jej stosowanie w takich produktach jak baterie, czy lampy, zagrożenie nie minęło. Jest to w dużej mierze związane z procesem spalania węgla, w wyniku którego rtęć jest emitowana do powietrza. Niestety, rtęć jest substancją lotną i może dość łatwo przemieszczać się między powietrzem, a wodą i glebą, w związku z czym, jej akumulacja w środowisku jest wyjątkowo niebezpieczna.

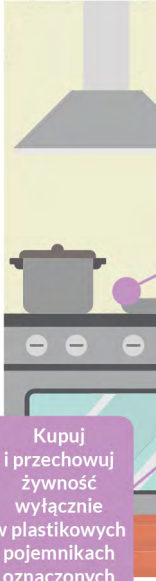
Niektóre farby zawierają nanoformy tytanu. Czytaj skład i unikaj składników z przedrostkiem „nano”.

Zużyte produkty zawierające rtęć oddawaj do lokalnego Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.

Uważaj na tworzywa piankowe. Załataj tapicerkę w swoim starym fotelu by nie wdychać opóźniaczy spalania.

Opóźniacze spalania mogą znajdować się w sprzęcie elektronicznym. Oddaj stary sprzęt do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.

Opóźniacze spalania mogą znajdować się w panelach podłogowych. W sklepie pytaj o obecność tych substancji w produktach.

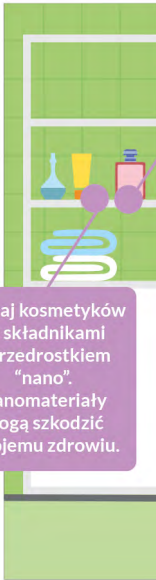
Kupuj i przechowuj żywność wyłącznie w plastikowych pojemnikach oznaczonych cyfrą 4,5, 1 i 2.

Opóźniacze spalania uwalniają się z produktów, które mają je w swoim składzie. Często odkurzaj mieszkanie, by zapobiec ich wdychaniu.

Nie kupuj żadnych gumowych produktów chińskiego pochodzenia, gdyż mogą zawierać niebezpieczne ftalany.

Nie kupuj przedmiotów z czarnego plastiku. Często wykonane są z tworzywa z recyklingu zawierającego opóźniacze spalania.

Unikaj kosmetyków ze składnikami z przedrostkiem „nano”. Nanomateriały mogą szkodzić Twojemu zdrowiu.

W starych farbach może jeszcze znajdować się rtęć. Zwróć uwagę na to, kiedy i czym zostały pomalowane twoje ściany.

Unikaj naczyń pokrytych teflonem. Zawarty w nim kwas perfluorooktanowy może szkodzić zdrowiu.

Unikaj detergentów ze słowem „microban” w składzie. Szukaj tych oznaczonych np. certyfikatem Ecolabel.

Nie kupuj aromatyzowanych kosmetyków. Mogą zawierać ftalany.

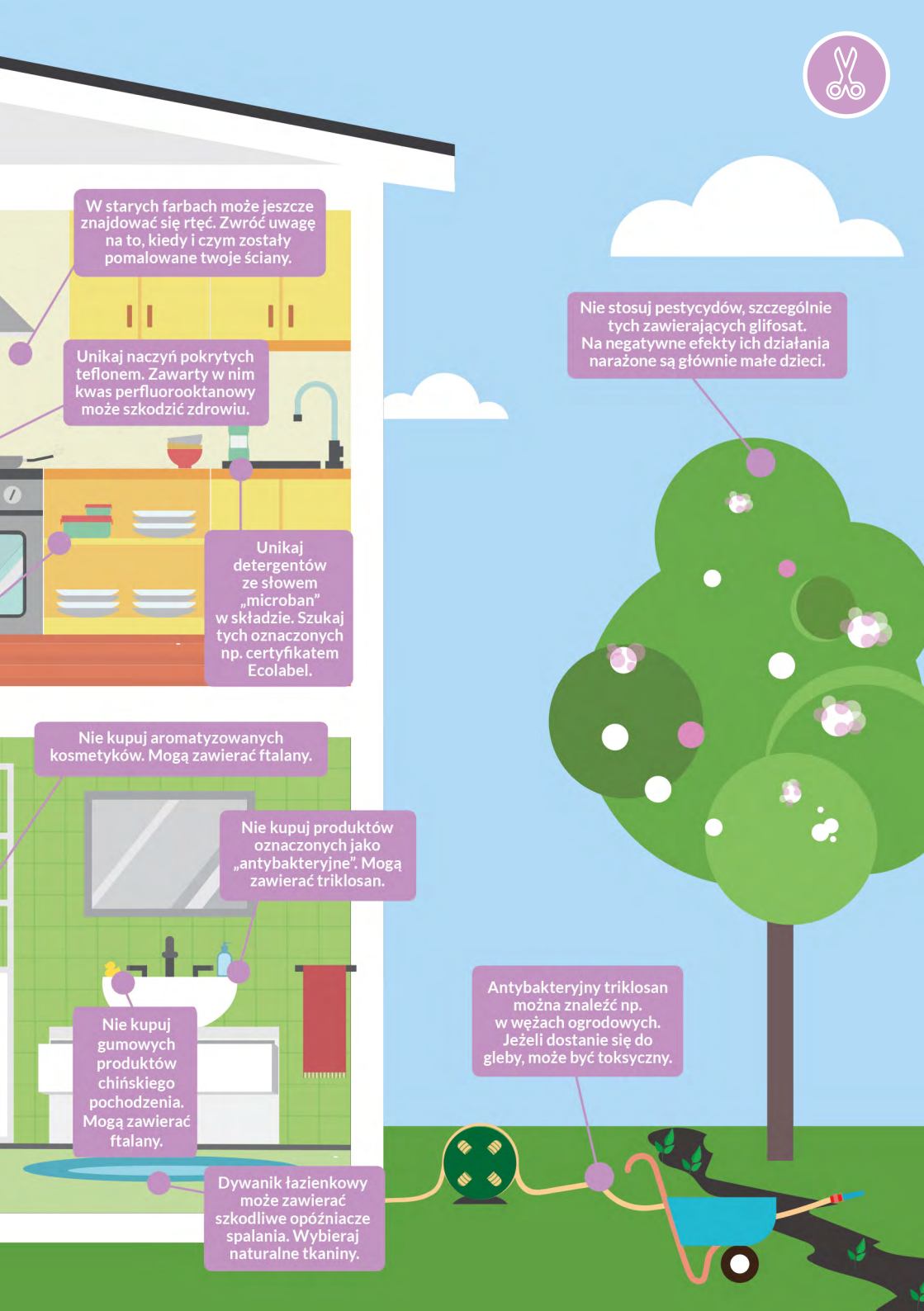
Nie kupuj produktów oznaczonych jako „antybakteryjne”. Mogą zawierać triklosan.

Nie kupuj gumowych produktów chińskiego pochodzenia. Mogą zawierać ftalany.

Dywanik łazienkowy może zawierać szkodliwe opóźniacze spalania. Wybieraj naturalne tkaniny.

Nie stosuj pestycydów, szczególnie tych zawierających glifosat. Na negatywne efekty ich działania narażone są głównie małe dzieci.

Antybakteryjny triklosan można znaleźć np. w węzłach ogrodowych. Jeżeli dostanie się do gleby, może być toksyczny.

NANOCZĄSTECZKI

Nanocząsteczki są nieco większe od atomów, ale poprawiają funkcje i właściwości bardzo wielu produktów. Dlatego producenci chętnie stosują je w kosmetykach, odzieży, farbach, czy produktach spożywczych. Na przykład nanoformy srebra, niezwykle popularne w ostatnich latach za sprawą swoich właściwości antybakteryjnych, są częstym składnikiem dezodorantów, czy skarpetek i odzieży sportowej. Jak się jednak okazuje, niektóre nanomateriały mogą być dla nas szczególnie niebezpieczne. Niewielki rozmiar pozwala im bowiem na przenikanie bariery krew-mózg, kumulowanie się w układzie nerwowym oraz wywoływania stanów zapalnych, czy stresu oksydacyjnego.

TEFLON

Teflon, choć wydaje się być świetnym rozwiązaniem zapewniającym śliskość produktów, zawiera niebezpieczny kwas perfluorooktanowy, który bywa stosowany nie tylko do produkcji teflonu w naszych patelniach, ale także ubrań przeciwdeszczowych i opakowań do dań na wynos. Mimo swojej praktyczności warto na niego uważać, bowiem obwiniany jest o przyczynianie się do problemów z tarczycą, płodnością oraz do powstawania nowotworów.

BISFENOL A (BPA)

Bisfenol sprawia, że tworzywa sztuczne stają się przezroczyste, lekkie, giętkie, o gładkiej teksturze oraz odporne na uszkodzenia, w związku z czym bardzo chętnie bywa wykorzystywany do ich produkcji. Niestety, dzięki swojej budowie przypominającej estrogen, wykazuje zdolność interakcji z układem hormonalnym, przez co może zaburzać funkcjonowanie organizmu. Jak potwierdziły badania, substancja ta działa szkodliwie na układ rozrodczy, może drażnić drogi oddechowe, wywoływać reakcje alergiczne, uszkadzać oczy, powodować otyłość, problemy z tarczycą oraz zwiększać ryzyko zachorowania na raka piersi i prostaty.

TRIKLOSAN

Triksolan doceniany jest za swoje właściwości bakteriostatyczne, bakteriobójcze, przeciwgrzybicze i przeciwwirusowe jest często stosowany w pastach do zębów, płynach do płukania ust, mydłach „antybakteryjnych”, produktach do stóp, dezodorantach oraz chemii gospodarczej. Nie jest jednak substancją idealną, bowiem może spowalniać działanie systemu nerwowego, zaburzać prawidłową czynność tarczycy, a za sprawą swojej toksyczności, uniemożliwiając użyczenie gleby, może także nieść niebezpieczeństwo dla rolnictwa.

JAK CHRONIĆ SIĘ PRZED SZKODLIWĄ CHEMIĄ?

- ! Nie kupuj zabawek z niesprawdzonego źródła
- ! Zrezygnuj z odświeżaczy powietrza oraz mocno aromatyzowanych kosmetyków
- ! Zawsze sprawdzaj skład produktów
- ! Unikaj plastikowych naczyń, jeśli musisz, to wybieraj te z oznaczeniem „BPA FREE” i nie podgrzewaj ich w mikrofalówce
- ! Ogranicz spożywanie żywności z puszki
- ! Uważaj na słodycze i gumę do żucia z E171
- ! Używaj produktów z naturalnych tkanin
- ! Uważaj na wodoodporne ubrania, w tym te z popularnego Gore-Texu
- ! Ze względu na rtęć, jeśli jadasz ryby, wybieraj te mniejsze i nigdy nie sięgaj po białego tuńczyka w dużych kawałkach
- ! Dostarczaj organizmowi odpowiednią ilość selenu, który ma zdolność wiązania rtęci
- ! Unikaj kosmetyków i detergentów ze słowami: Biofresh, Irsagan DP 300, Lexol 300, Ster-Zac, Cloxifer-molum lub 5-chloro-2-(2,4 dichloro-fenoksy)fenol)
- ! Do mycia zębów używaj naturalnych i ekologicznych past do zębów
- ! Szukaj detergentów oznaczonych certyfikatem Ecolabel
- ! Kupuj żywność wiadomego pochodzenia, najlepiej eko, bio lub organic
- ! Za pomocą aplikacji „Pytaj o chemię” wysyłaj zapytania o szkodliwe substancje do producentów i sprzedawców

POBIERZ APKĘ

APLIKACJA „PYTAJ O CHEMIĘ”

Zgodnie z unijnym rozporządzeniem REACH masz prawo wiedzieć, czy zidentyfikowane jako niebezpieczne dla zdrowia i dodane do listy substancji wzbudzających szczególnie duże obawy chemikalia znajdują się w produktach, które kupujesz. Żeby jednak to sprawdzić, musisz o tę informację poprosić. By kontakt z firmą był możliwie najprostsz, powstała bezpłatna aplikacja „Pytaj o chemię”. Wystarczy zeskanować kod kreskowy danego produktu i za pomocą gotowego listu, jaki znajduje się w aplikacji, wysłać zapytanie do producenta lub sprzedawcy, który ma 45 dni na odpowiedź.

Konsekwentnie i na różne sposoby poddajemy refleksji nawyki konsumenckie polskiego społeczeństwa, po to, by świat, w którym żyjemy stawał się czystszy, bardziej sprawiedliwy, bezpieczniejszy i lepszy.

Dołącz do nas! Stań się częścią czegoś fajnego. Włącz się w kampanie, akcje uliczne, zbieraj z nami podpisy, prowadź zajęcia z młodzieżą.

ekonsument.pl/dolacz

Wspieraj nas! Tylko wsparcie takich osób jak Ty nadaje naszym działaniom sens.

ekonsument.pl/wesprzyj

Jeżeli masz pytania - napisz do nas:
info@ekonsument.pl

ekonsument.pl

facebook.com/kupujodpowiedzialnie

instagram.com/kupujodpowiedzialnie

Współfinansowane
przez Unię Europejską

Publikacja powstała w ramach projektu „Klimat na zmiany” („End Climate Change, Start Climate of Change. #ClimateOfChange- A Pan-European campaign to build a better future for climate-induced migrants, the human face of climate change”, CSO - LA/2019/410-153) i jest współfinansowana ze środków Unii Europejskiej. Za treść publikacji odpowiada Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie. Poglądy w niej wyrażone niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Unii Europejskiej.

Publikacja powstała w ramach projektu finansowanego ze środków otrzymanych z NIW-CRSO w ramach Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030.

#ClimateOfChange
#KlimatNaZmiany